

Janko Mlakar: MONTEROSA IN MATTERHORN

(Dalje).

Ko sem se bil že dosti namrazil, me je vodnik prijazno opomnil, naj noge oborožim z derezami, ker je čas, da odrineva. Sam seveda jih je pustil previdno doma.

Švicarski vodniki se namreč derez ognejo, če se jih le morejo, in imajo v nekem oziru čisto prav. Pravilno pritrjene dereze ovirajo namreč kolikor toliko obtok krvi, in zato te jame neusmiljeno zebsti v noge, če hodiš dalje časa po snegu.

Tirolski vodniki pa očitajo svojim tovarišem v Švici, da sovražijo dereze zlasti zaradi vodniških — taks. Čim več je namreč na ledeniški turi treba sekati stopinj, tem višje so tudi pristojbine. Ker pa z derezami lahko hodiš po strminah, kjer je treba brez njih že sekati stopinje, je jasno, zakaj so švicarski vodniki dražji kakor tirolski.

Biner pa mi je odredil dereze, ker se je bal, da bi se brez njih odpeljal, kamor nisem bil namenjen, in da bi še njega vzel s seboj.

Moje obuvalo je bilo namreč po njegovem mnenju popolnoma za nič. Ko je doli v Zermattu pregledoval mojo planinsko opravo, je postavil črevlje prezirljivo v kot: »Die Benagelung ist herzlich schlecht. Das ischt ja für Eislaufen, aber nicht für Bergsteigen.«

Ugovarjati mu nisem mogel, kajti žebliji so res že malo preveč uglajeni. In tako sem moral poltretjo uro prezebat v derezah.

Ko sva nahrbtnika zavarovala pred vetrom med skalami, ki so tuintam molele izpod snega, sva se napotila po grebenu proti vrhu.

Greben je zelo oster in mestoma neprijetno strm. Ako zdrseš in se ne ujameš, te čaka na desni »prosti pad« na Grenzgletscher, na levi pa hitra »vesela vožnja« v kako razpoko na M. Rosagletscherju. Ako si navezan na »zaklade tega sveta«, vzameš lahko s seboj v ledeni grob vsaj to tolažbo, da te pokop ne bo nič stal. Tako se je tolažil tudi neki Žid, ki so mu postavili ta-le »marterl«.

»Hier ruht der Aaron Silberstein.

Er fiel in dieses Loch hinein.

Er sprach noch schnell mit kaltem Frost:

's Begräbnis hat mich doch niks kost'«

Na dveh krajih stopa iz snega temno, čerem podobno pečevje: »Untere Riffe« in »Obere Riffe«. Takoj pri prvih skalah sva zataknila cepine v sneg, da sva imela proste roke. Plezanje ni bilo težavno; celo prijetno bi bilo ob tako lepem vremenu, če bi ne bilo mraza in snega. Tako pa so bile skale ledeno mrzle tudi tam, kjer niso bile z ledom prevlečene; poleg tega je bilo prav po nepotrebnem po vseh špranjah med pečinami vse polno prhkega snega. Izprva sem na vodnikov nasvet plezal v rokavicah, toda kmalu sem jih slekel; zdelo se mi je namreč, kakor bi prijemal skale s tujimi rokami, tako da se mi to prijemanje ni zdelo prav nič varno. Sicer me je brez rokavic še bolj zeblo, a čutil sem se varnejšega.

Ko sem lezel po precej zasneženih skalah proti vrhu gornjega Riffa, sem mislil, da se bo treba samo široko prestopiti, pa bom na M. Rosi. No, varal sem se. Treba je bilo še na tisti ozki sneženi greben, ki je nekak »Putnik« za potovanje v večnost za tistega, ki bi zdrsnil v »kaminu«.

Tu je bila zbrana vsa družba, ki je bila odšla pred nama s Sedla. Postavili smo se v vrsto, kakor bi čakali — na kruh. Da je bilo prijetnejše, je začelo še briti. Ako bi bil meril toploto po tistem toplomeru (mraz se meri po — mrazomeru), ki ga imam v telesu, bi gotovo trdil, da jih je bilo najmanj 16 pod ničlo, pa jih je bilo komaj šest. Bil sem že na tem, da sem premišljeval, kam bi spravil stopala, ki so mi žugala z »likvidiranjem«, ko me vodnik opomni, da sem že na vrsti.

»Se vsaj ogrejem«, sem si mislil, ko sem stopil črez tisto bliščečo »brv« in se lotil temnih skal.

Žleb, ki ga splošno imenujejo »kamin«, ni posebno težek; nekaj klinov — pa bi bile vse težave odstranjene. Toda vodniki ne puste nikake, tudi najmanjše zavarovalne naprave, kjer niso v nevarnosti — njihove lastne kosti. Jaz sem imel sitnosti samo pri prvih prijemih. Ker sem bil prekratek, sem moral vzeti tudi kolena na pomoč. S kaminom so bile za menoj vse naštete »mrzle« težkoče. Še nekaj korakov in bil sem na vrhu. Vodnik je pogledal na uro in ugotovil, da sva dobro hodila. Bilo je šele $\frac{3}{4}$ na osem.

Dufourspitze ni posebno pripravna za »planinske shode«. Bilo nas je osem gori, pa že jaz nisem imel kam sestiti. Zato sem se na Binerjev nasvet spustil na veliko ploščo, ki nekoliko pod vrhom moli iz stene. Da se ne bi nekam prehladil, sem si svoj zračni sedež »tapeciriral« z vrvjo. Tako sem prav udobno sedel. Oči so mi letale po lepi Lombardiji, noge pa bingljale črez »balkon«; če bi bile za kakih tisoč metrov daljše, bi se bil kar prestopil tja v Italijo.

In razgled?

Neizmeren, kakor je možen le po dežju in ob popolnoma jasnem obzorju. Popisati ga ne morem in — nočem. Koliko prostora bi vzel

»Vestniku«, ako bi naštel vse gore od Ortlerja v Tirolah do Meije v Franciji, od Gran Paradiso na Laškem do Finsteraarhorna v Bernskih Alpah! In bližnja okolica — kje je pero, da bi jo dostojno popisalo? krasno vrsto vrhov, ki se dvigujejo iz grebena M. Rose, globoke doline, divje, strahovito razorané ledene puščave, bliščeče stene Lyskamma . . . In če bi še tako spretno vse te lepote orisal, bi vkljub temu ne zbudil v nikomer tistega občutja, ki sem ga imel jaz, ko sem sedel tam gori v zračnih višavah, na — prestolu, tapeciranem z vrvjo.

Najmočnejši, četudi ne najtoplejši občutek je bil ta, da me neznanško — zebe v noge. Roke sem imel tople, ker sem jih vtaknil v svoje običajno ogrevališče pod pazduho. Zelo sem pa obžaloval, da nisem »kajji človek« (po nemško: Schlangenmensch); kajti potem bi bil lahko spravlil tudi noge kam na gorke.

Drugi občutek je bila jeza, ki se me je polastila pri mislih, kako bi bila dobrodošla termoforka, ki je »odcincincala« s svojo topló vsebino v špranjo. Toda ta jezica se mi je kmalu razkadila (iz ust se mi je kadilo, morda je bilo med zgoščeno sapo tudi kaj jeze vmes), ko sem pomislil, da bi bil čaj že na Sedlu popil.

Tretji občutek je bil — mea culpa — napuh. Vsi so bili zadelani v svoje »Schneehaube«, edino jaz sem bil gologlav. Pa tudi napuh mi je kmalu zmrznil.

Butal sem nogo ob nogo, da so dereze kar žvenketale, zrl tja doli na lepa italijanska jezera, kjer je bilo gotovo že toplo, prezebal — doživljal in užival.

Temu uživanju je naredil konec vodnik, ko me je potegnil za vrv in rekel: »Här, jetz gehen wir. Es ischt zu kalt.«

Treba se je bilo torej ločiti od »udobnega« sedeža, kar pa ni šlo tako lahko. Kajti, kadar vstanemo, se z nogami upremo v tla, jaz se pa tam na M. Rosi nisem smel, ker so bile moje noge za pravilno vstajanje malce prekratke. Storil sem zato kakor otrok, kadar zleze s previsokega stola. Moral sem pa biti pri tem obračanju nekoliko neroden, kajti vodnik je postal nervozen:

»Ja Här, passen Sie doch auf, sonst entwischen Sie mir nach Italien.«

Ko sem čakal v dnu kamina Binerja, ki je lezel za menoj, sem se ozrl proti zahodu in takoj opazil veličastni M. Blanc, ki je stal mogočno med množico ledenih vrhov kakor velikan med pritlikavci. Čudno, koliko izda tistih štiri sto metrov, za katere svoje sosede prekaša!

Nazaj grede je šlo lažje in hitreje. Do Sedla sva se še nekoliko mudila; nato se je pa pričela vesela vožnja. Ob enajstih sva bila že v koči. Po obedu, ki pa je zaslužil ime samo zato, ker se je vršil opoldne, sva se napotila čez Gornergletscher.

Vesel sem se oziral na Matterhorn, kajti bil sem prepričan, da bom drugi dan ob istem času že pod njegovimi stenami v koči na Hörnliju. Vodnik mi je namreč že na sestopu z Obere Riffe na Sedlo obljubil, da me pelje na Matterhorn sam. Mož me je najbrže hotel na M. Rosi preizkusiti; no, in jaz sem preizkušnjo dobro prestal.

»Mein Här geht guat«, hvalil me je v koči svojim tovarišem med tem, ko sem jaz zunaj na solncu sušil premočene ovojke in črevlje.

»Aber morgen müssen wir raschten«, prigovarjal mi je potem, ko sva stopila z ledenika na kopno in sem jaz zopet napeljal pogovor na tolikanj zaželjeno turo. »Tudi bo v teh dneh še veliko snega skopnelo, če bo vreme držalo.«

Toda jaz nisem hotel nič slišati o kakem »raschten«, češ, da je treba vreme izrabiti in da imam doma dosti časa za počitek.

Biner ni nato nič odgovoril, ampak se je samo ozrl na Theodulpass, kjer je stalo nekaj meglá in si mislil — svoje. Mož je najbrže slutil, da bom počival, hočeš, nočeš, moraš.

Na Riffelbergu se poslovim od vodnika in nahrbtnika, ki sta se odpeljala z električno, in jo mahnem zopet peš navzdol. Bil je to krasen izprehod in, kar se mi je jako prileglo, po jutranjem prezebanju zelo topel ...

V Zermattu me je čakala domovina v podobi brzovanja in dveh ljubkih pisem. V brzovanju mi je naznanil France za sredo (bil je to naslednji dan) svoj prihod; pismi sta bili pa od mojih mladih prijateljev Arželja in Praska, s katerima me veže velika ljubezen, ki je bila skovana na Triglavu, Škrlatici, na Križki Steni in na gorah, ki obkrožujejo lepo Bohinjsko jezero.

Arželj mi je pisal, da ga skrbi moja tura na Matterhorn in da ve za nekoga, ki bo obilne solze pretakal, če bom prinesel iz Švice svoje kosti — v culi. Prasko mi je pa ljubeznivo svetoval, naj ostanem rajši v dolini, če se mislim na Matterhornu ubiti. Oboje, Arželjeva skrb in Praskov svet, mi je v tujini zelo dobro delo. Zato sem sklenil, da grem na — Matterhorn in da pridem — cel domov.

(Dalje prih.)

M. Kajzelj: IZ MARTULJKA PO GREBENIH V VRATA

Čemu hodimo po gorah in sploh v narodo? Eden ne ve odgovora, drugi bo govoril o estetičnem užitku, tretji o telesni kulturi, o zdravstvenih razlogih. Res so to vzroki, a po mojem mnenju le delni, sekundarni. Pravi vzrok, se mi zdi, tiči v človeški pristni naravi. Človek se je s civilizacijo odtujil od prirodnosti. Kot dedovni pojav pa se v njem še oglašá od časa do časa nagonsko nagnenje do prvotne, prirodne primitivnosti, ne še odete s civilizacijo.

Če hodite po nadelani, varni poti mimo strmih sten, kaminov, grebenov, vam pogled nehote uhaja v nje: »Kako je tam? Kaj bi bilo, če bi poskusil prehod tam?« Vleče vas tja. Prirodno nagnjenje vas sili v elementarno prirodo, še nedotaknjeno od človeških rok. In ko ustrezete temu nagonu, vas z neodoljivo silo zgrabi, da se mu popolnoma predaste. Zopet ste postali del prirode. —

Malo je pri nas koticov, kjer bi bila narava še kolikor toliko nedotaknjena. Eden takih je Martuljek. Tak naj tudi ostane! Brez železa in barv! Če imamo botanični in zoološki nacionalni park — zakaj bi ne imeli tudi alpskega?

Meseca avgusta 1928. sva se namerila s tovarišem v ta prelestni kot. Od gozdarske kočice sva krenila po znani lovski poti v »Za Akom«. Pot je strma, da bi se lahko grizel v kolena. Na mali jasi, tik nad močnim vrelcem, sva postavila šator. Blizu najinega šatorišča sem opazil ostanke bivaka in iz razmetanega papirja sem sklepal, da so bivakirali na tem mestu pred kratkim nemški turisti.

Med tem časom, ko sva še postavljala šator, so izza Karavank prepregli nebo dolgi iztegnjeni oblaki. Začelo je rositi, nadaljevalo je s ploho. Spravila sva vse in sebe pod platno. Zleknila sva se po nastlanem resju in zadremala. Ko sem se zbudil, je bil tovariš že zunaj in je opazoval — jasno nebo. Ker se je že mračilo, sva zanesla ogenj in si skuhalo polento. Nato spat!

Zjutraj sva pospravila šator in ga z drugimi stvarmi vred skrila v grmovju. S seboj sva vzela le najnujnejše. Mrak je še ležal, ko sva odrinila. Najprej po kotloovem produ, nato skozi krušljiv, rdeč žleb pod Široko Pečjo, travnato sleme z nekaj macesni, strmo prodišče, zledenel sneg, ponovno strm prod: prišla sva v kotel med Široko Pečjo in Oltarjem (2509 m). Pred strmim snežiščem, ki vodi proti najnižji škrbini glavnega grebena, sva zavila na desno na severovzhodni greben Oltarja. Sprva je strmo sleme, poraslo deloma s travo; dalje pa zapreta smer visoka stolpa Oltarja z gladkimi, oblimi in navpičnimi stenami. Izognila sva se jima na levo in prispela po strmem žlebu na škrbino, ki loči Oltar od ostalega grebena. Zgradila sva piramido. Nadaljnji greben je do Malega Dovškega Vršiča* (2621 m) sicer kratek, a zelo krušljiv in nasekan; dal nama je precej opraviti.

Na Malem Dovškem Vršiču sva našla v piramidi zarjavelo škatlico. V njej so bili podpisi dr. Dvorskega in Čermaka, pionirjev Martuljkove skupine, dr. Juga in še nekaj drugih, poznejših datumov. Mali in zlasti Veliki Dovški Vršič (false Križ, 2646 m) sta izmed najmanj obiskanih vrhov v naših Julijskih Alpah; saj sta tudi razmeroma težko dostopna; nobenega pota tam ni, nobene markacije. Navezan si

---

* Dr. Tuma trdi, da je dosedanji turistovski naziv Mali Dovški Križ napačen.

popolnoma sam nase. Divji so pogledi na vse strani: na steno Škrlatic, na Vel. Dovški Vršič, Ponce. Vsepovsod strme stene, globoki prepadi, nasekani grebeni. Ta pogled te prevzame, tu je torišče razdivjanih elementarnih sil. Samega se čutiš sredi teh orjakov, a ta osamljenost učinkuje blagodejno, pomirjevalno; saj občutiš vez, ki te druží s to divjo, a božansko narodo . . .

Dolgo sva občudovala ta prekrasni razgled; kar ni se nama hotelo naprej. A plezanje je bilo še dolgo in neznanó, poleg tega sva morala poiskati prenočišče, kar v tej skalni puščavi ni lahko. Solnce se je že nagnilo proti Luknji, ko sva se začela previdno spuščati po grebenu proti Vel. Dovškemu Vršiču. Čez 7 metrov visoko, navpično poč sva se spustila po vrvi, dalje sva prečila greben na desni strani in prišla po polici do škrbine. Od tu sva plezala točno po grebenu do najnižje škrbine. Prečila sva na desni strani in splezala po srednje težkem kamínu zopet na greben. Tu je greben skrajno eksponiran: silno oster, nazobčan, krušljiv in na obe strani več sto metrov navpično propaden. Pomagala sva si največ z jahanjem in s trenjem obleke. Prijem skoraj nobeden ne drži. Srečno sva prekobalila nekaj stolpičev in čeri in se spustila z zadnje 12 metrov globoko v naslednjo škrbino. Od tu sva splezala po strmi počí na greben in po njem do vrha Velikega Dovškega Vršiča. — Z Malega Dovškega Vršiča sva plezala 4 ure, kar je precej. Bolje je, če prečiš greben iz najnižje škrbine do visokega kamina, ki privede ravno na vrh. S tem se izogneš zamudnemu zračnemu plezanju po grebenu in prihraniš najmanj uro časa.

Solnce je stalo že nizko in hladno je postalo. Treba je bilo misliti na takojšen sestop v naslednjo škrbino proti Rokavu (2500 m) in na bivak. Hitro sva se spustila naprej po prodnatem slemenu, nato sva se izognila skoku na levo v strme žlebove. Tik nad sestopom v škrbino sva se morala dvakrat spuščati po vrvi, kar nama je vzelo precej časa. Že v mraku sva stopila na prodnato škrbino.

Z zgornjega Jezera (na levi, podi z mlako, kjer se pasejo jarci) vodi na škrbino strm, snežen žleb (zagata — kuloar), na desno proti Škrlatici pa propada škrbina v previsnem skoku. Na tej strani, ravno nad skokom sva našla za bivak primerno luknjo; uravnala sva kamenje, sezula čevlje in oblekla, kar sva imela s seboj. Dosti itak ni bilo — kdo bo plezal s težkim nahrbtnikom! Ponoči naju je zeblo, da sva se tresla. Potegnil je tudi še mrzli vzhodnik, da nama je prezračil kosti. Spal nisem niti eno uro; dovolj sem imel časa, da sem štel zvezde nad sabo in opazoval visoke megle, ki so se podile z zapada.

Noč je vendar minila. Na naslednji vrh v grebenu sva plezala urno, da bi se ogrela, posebno, ker je bil teren lahek: zložni kamini in končno kratek grebenček. Na vrhu naju je obsijalo jutranje solnce.

Postavila sva piramido. Na ta vrh in najbrž na ves greben do Rokava, kolikor vem, še ni stopila noga planincea.

Po lahkem, a rdečem grebenu sva sestopila v naslednjo škrbino. Prečila sva na levi do navpičnega, skrajno krušljivega kota. Tovariš je srečno izplezal; jaz pa sem z rahlim dotikom sprožil celo piramido pod seboj nagromadenih skal, ki sem jo bil k sreči že oblezal. Čutil sem, kako je tovariš ob prvem tresku nategnil vrv. Videl me takó ni, ker je bil nad previsom. Vznemiril sem se — saj je šla cela masa v prepad — tovariševa pazljivost pa mi je vrnila mirnost. Kamin se konča ravno na naslednjem, srednjem vrhu grebena.

Prehod v smeri grebena je dalje nemogoč, ker greben propada v navpično, gladko steno, odprto na vse strani. Morala bi se zračno spustiti po vrvi; pa sva je imela premalo (2×25 m). Zavila sva na levo v krušljiv žleb. Na njegovem spodnjem koncu sem zavaroval tovariša, ki je plezal na greben, že pod omenjeno steno. Sprožil je s samim dotikom ogromno skalo. Celo parabek, kjer sem sedel jaz, v razdalji 20 metrov, se je tresel ob padcu. Z Zgornjega Jezera pa sva čula monotono-idilični glas ovnevega zvonca... Kako blizu in vendar kako daleč so bile ovce! Kratka stena nadomesti kilometre. — Slednjič je tovariš srečno prispel na greben; jaz sem prišel za njim.

Zanimiv je tu 6 metrov globok, navpičen rov, nekaj dimnik, obdan od 4 gladkih sten. Na dnu je prod, s katerega je skozi ozko špranjo prehod na prosto. Spustila sva se po vrvi v ta dimnik in zlezla skozi špranjo. Prišla sva tako na desno pobočje; prečila sva ga do grebena in sva po njem splezala v škrbino. Ko sva trdno stala, sva se spogledala; kajti težak problem je bilo rešiti: v smeri grebena je stal 10 metrov visok stolp, ki je padal proti nama z navpičnim, ozkim in zobčastim robom, a zobce si lahko vlekel iz skal kakor kocke iz mozaika. Prehod čez stolp ni mogoč. Na levo propada 50 do 60 metrov visoka, navpična plošča, ki spodaj prehaja v druge. Na desni sva imela previsno zajedo. Pod previsom sva videla strme žlebove in plošče. Sklenila sva, da se spustiva po vrvi na desno. Zabila sva klin in po dvojni vrvi, potekajoči skozi karabiner, sem se spustil čez previs, preprijemaje vrv; noge sem upiral deloma v gladko steno, deloma v ozko zajedo. Napeta vrv je prožila kamenje, ki je frčalo mimo glave, pa tudi nanjo. Vsa vrv je že potekla, ko sem stopil na prod v malem žlebu. Za mano je prišel tovariš. S težavo sva potegnili vrv iznad previsa.

Odkar sva zlezla iz omenjenega dimnika, sta naju opazovala s Škrlatice dva Nemca in naju spodbujala s krepkimi »jodlerji«. V Aljaževem Domu sta nama pozneje pravila, da naju je bilo zelo zanimivo opazovati.

Prečila sva desno pobočje in splezala ob vlažnem in mahovitem kaminu na greben. Po nerodnem, gladkem »konju« sva se spustila

v široko škrbino pred Rokavom. Tipičen, 30 metrov visok kamin naju je privedel na rob in po njem sva zložno prispela na vrh Rokava.

Solnce je pripekalo in žarilo skale, žeja je bila neznosna. Izpila sva zadnji ostanek čaja, snega sva iskala zaman. V piramidi sva dobila podpise dveh družb, ki sta prispeli isto leto (1928) iz Vrat. Midva sva bila torej četrta partija; kajti prvi je bil dr. Jug. Poskušal je preplezati ta greben v obratni smeri kakor midva, a se je moral vrniti zaradi omenjenih gladkih sten (Pl. V. 1926, str. 61).

Sestopila sva na vzhod proti Vratom. Preplezati sva morala tri skoke, da sva prišla do prvih zelenic. Utrujena sva se zleknila v gosto travo, ki nama je ohladila razbeljene ude in lica. Dvodnevno naporno plezanje brez ure spanja, poleg tega še silna vročina: vse to naju je izčrpalo. Dva dni sva bila rinila po golih, razbeljenih skalah, sedaj pa sva si zopet zaželela prijazne zelene doline. Ta travica je bila njen prvi pozdrav, prvi dih dolinskega življenja...

Dolgo sva tako ležala in strmela v jasno nebo nad sabo. To je bil res krasen počitek po napornem delu. Ko sva se dvignila, je Triglav že žarel v večernem solncu. Skokoma sva se zapodila čez prodišča in zelenice in kmalu dospela na pot ob Bistrici. V Aljaževem Domu naju je veselo sprejela Torkarjeva harmonika... Iz pristne, divje prirode sva se rada zopet vrnila v — civilizacijo!

Dr. Jakob Prešeren: OD SOFIJE DO CARIGRADA

(Prispevek k zemljepisju.)

Neki angleški politik je ob nerodni priliki zamenjal Jugoslavijo s Češkoslovaško. Mi, ki mislimo, da poznamo vsaj svoj Balkan, se mu seveda hudomušno muzamo...

Kje so severne meje Balkana? Morda na grebenu Karavank, južno od Save kje? Mnenja bodo različna, ker ni to nikjer tako apodiktično zapisano, kakor tam pri Vrhnikih: »Tukaj se začenja Kras«. Celo poklicni geografi še niso na čistem. Toda v tem boste vsekako edini, da se začne v Beogradu. Kje pa se neha tisti »Balkan«? To že ni čista geografija, ker ima politična ušesca. Če prevozite progo Beograd—Carigrad, se razbistrijo pojmi o obeh geografijah.

Vlak reže od Plovdiva dalje ravnino, obdano na severu in jugu od brd in predgorij Balkana in Rodope. Še vedno se vidijo razdejanja in podrtije zadnjega potresa, tobačni nasadi se vrstijo s polji pritlikavih vrtnic z zapoznelimi redkimi cveti in koncem septembra že solnce s kontinentalno silo na ožgane travnike in ovenela koruzna polja. Nedelja je in pri ruševinah ob progi stoje dekleta v svoji praznični narodni noši, z zlatom obvezeni, robustna dekleta z nizi zlatih turških lir okrog vratu in s cvetkami za ušesom; velike, močne fan-

tovske postave, vse in vsi z močno razvitimi ličnimi kostmi, ki razodevajo pokolenje. Vsem je takle vlak z jedilnimi in s spalnimi vozovi vendarle še predmet radovednosti.

Obmejna bolgarska postaja na vzhodu je Svilengrad, nekdanji Mustafa Paša. Na kolodvoru s tiriščem, pokritim z leseno streho, so pomešane prelepe narodne noše z evropskimi izdelki, z dunajsko šaro in laško svilo; ob tem direndaju potnikov, uniform in zija se še klanja v kotu Turek ob hitro gineči večerni zarji proti Meki, klanja se in klanja po svojem starem običaju in po predpisih korana. V Svilengrad, Skoplje in Sarajevo ne seže še Kemal s svojo revolucionarno zakonodajo.

Napis na našem vozu pravi, da je namenjen v Stambul. Pa je nekam prijetno domače v tem vozu, ki smo ga zasedli še v Sofiji, v tem prelepem vozu ljubljanske direkcije s slovenskimi in srbskimi napismi. »Ne pljuvaj na tla« je košček kulture, ki se vodi od zapada na vzhod; obenem delec domovine, ki pozdravlja Balkan s slikami naših krajev. Ta košček domovine pridrči s svojo slovensko besedo po stoletjih zopet iz Beograda do obale Bospora v okroglih štiri in tridesetih urah za ceno 1150 Din v drugem razredu. Samo v srbski cirilici ima voz napis: »Če najdeš stenico, javi to sprevodniku!« Hvalabogu, da je v cirilici! Zakaj Turki se uče sedaj latinice in bog-nedaj, da bi oni mogli misliti, da prihaja »Balkan« iz Beograda! Ne v Sofiji, ne v Carigradu, niti v Skoplju, Solunu ali Beogradu, sploh nikjer drugje na Balkanu nisem našel te živalice, čeprav nas radi dražijo z njo; v tem vozu pa se je ena skrila med liste dunajskega časopisa, ko sem ga kupil na kolodvoru v Sofiji. — O, bil sem lepo tiho, nič nisem rekel kondukterju, ker sem v inozemstvu načeloma patriot!

Tako sem nehote zašel zopet v politično zemljepisje, a hotel sem govoriti o čisti geografiji. Mislite, da pride proga iz Bolgarije tam nekje pri Odrinu v Turčijo? Nak! Je že res, da je Odrin še vedno turški, toda po tej znani proggi, edini od zapada na vzhod, se pride prej še — drugam!

V Svilengradu stopi v vlak čudna mešanica uniform. Take, ki so hudo podobne laškim, zopet druge, ki imajo kot znak polmesec z zvezdo: grška in turška žandarmerija in finančna straža zasedeta vlak, blokirata vse izhode na obeh straneh, ti pa premišljuj, čemu vse to in kako. Zlasti pa premišljuj o svojem pomanjkljivem znanju iz zemljepisja, razglablaj pri sebi o grškem vizumu, ki ga seveda temeljem svojega temeljitega znanja nimaš! Zakaj prva postaja onostran meje nosi v grških črkah na leseni kolibi napis: Δικαία = Dikea; (a: je e, e: je i, n. pr. ταχία tahia-brzovlak, ξενοδοχείον = ksenodohion = hotel).

Imam grški vizum, a ga nameravam porabiti za Solun. Gospod Schwarz z Dunaja — »reist in Seide« — ga nima. Vsem pa je neprijetno. Ko se pokaže po kratkem odmoru prihodnja postaja s samo turškim napisom in samimi turškimi uniformami (menda Kara-agač kot postaja za Odrin), se prijetno oddahnemo, a kopica nadaljnjih postaj ima zopet samo grške napise. Kolobocija (pa ne edina!) mirovne konference, ki nam jo razjasni natakark jedilnega voza. Grčija si je hotela zasigurati svoj vpliv na to progo, mirovna konferenca je iz same spoštljivosti prepustila Odrin še Turkom in jih pristrigla na nadaljnjem delu proge. Dve uri traja ta vožnja do prave vzhodne obmejne grške postaje s klasičnim imenom: Pythion. Tam izginejo definitivno Grki in Ouzun Keupru leži na oni strani kot prva postaja na sklenjenem turškem ozemlju.

Ne glede na strah, povzročen po geografičnem neznanju, ki se pa kmalu razprši, ker Grki za ta del proge ne zahtevajo vizuma, ta vožnja ni prijetna. Carinske in druge obmejne neprijetnosti se zavlečejo v Svilengradu, Pythionu in Ouzun Keupruju pozno v noč, čeprav obmejnim organom, zlasti turškim, ni mogoče ničesar očitati. Lepo in nad vse vljudno se vede zelo ukusno in čisto novo uniformirano turško uradništvo in žandarmerija; carinski preglednik ne sitnari, govori gladko francosko in nemško in me odpravi: »Ach, Sie haben ja nichts!« Samo gospodu Schwarzu je lastnoročno, a nad vse vljudno razrezal nekoliko prevelik »vzorec« svile. Pa je bila zadeva s tem tudi končana!

Nehote primerjam to postopanje z našim v Caribrodu, kjer mi je carinski preglednik namignil z osebno preiskavo po tujih zamolčanih valutah; vidim jasen red in čedno opremljeno osobje in se vprašujem, če je tukaj še »Balkan«. Nisem gotov, zato stisnem Kemalove lire, trdo jih stisnem k sebi te salamensko drage lire — 30 Din stane ena sama! — zaspim in zasanjam o Carigradu, Bosporu in Zlatem Rogu, ki ga je svoj čas tako lepo opisal naš Aškerc, o odaliskah sanjam in muezinih, črni kavi in cigaretah, po mošejah hodim in po kranjsko pijem vino z bregov Helesponta ...

Tam nekje pri Lilé-Burgásu me predrami nemška govornica pravkar vstopivšega potnika, ki se meni z mojim potnim tovarišem. Pokrajina naglo vstaja iz svojega spanja, skoraj mahoma objame dan te znamenite kraje okrog Čataldže, o kateri smo sanjali v prvem velikem zanosu jugoslovanstva v balkanski vojni l. 1912., sanjali ob pustih paragrafih novomeške »ruske« sodnije pod nemško komando. Strašno redko naseljen, valovit svet, kakor nalašč ustvarjen za takratno vojno defenzivno tehniko; a današnje ne bi zdržal. Svet, ki je za nas obdan z gloriolo spominov, drugače pa poseljen z zanikarnimi vasmi, nezanimiv in dolgočasen!

Novi potnik se je razodel kot zastopnik Kruppa za Turčijo. Bil je dve leti v Nemčiji in govori prav dobro, s ponosom in gladko govori, obenem pa tolmači sopotnikom. Nikari ne mislite, da so to kaki turški ušivci; ne, lahko bi se brez skrbi za kako sramoto vozili v tem razredu križem Evrope.

»Odkod, gospoda, in kam? vpraša vljudno.

»Iz Jugoslavije v Carigrad, pogledat današnjo Turčijo.«

In mož se je razvnel, vseč mu je bilo, da se »zanima Evropa in Čehoslovaška« za Turčijo in je hvalil Kemala z navdušenjem, nič manjšim, a čistejšim ter brez fraz, kakor jih imajo Lahi za svojega Mussolinija.

»Poznam Čehoslovaško«, je dejal; »vozil sem se nekajkrat tam skozi v Nemčijo. Krasna dežela in veliko industrije!«

Midva sva se spogledala že prej in spogledala sva se vnovič. Ej, geografija in Balkan in mi Balkanci! Jaz sem se spomnil na Lloyd Georgeja, tovariš pa mu je šel kazat »železničku kartu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« na koridor, pokazal mu je s prstom Ljubljano, Bled in Jesenice, a je prejel odgovor: »Saj pravim, da je to Čehoslovaška, tod sem se vozil preko Monakovega v Nemčijo!« Naj ima le prav mož, ker po njegovem ne leži Jugoslavija na Balkanu, očitno ne!

Gričevje počasi pada, vrstijo se tudi za naše pojme dovolj lične postaje, solnce hoče že zjutraj pripekati, ko se proga oklene Bosporovih obal. Sinje morje v neštetih zalivih trdo dosega progo, morje, ne tako sinje ko naša Adrija, ne tako vijoličasto modro nebo, ko je naše kje pri Dubrovniku. Jasno se na drugi strani odraža Azijska obala. Sledijo Carigrajska predmestja, kopališča ob Bosporu. In ko nama najin mentor pripoveduje, da je Kemal na železnicah odpravil posebne kupeje za ženske, ter diskretno omenil, da se v Kemalovi Turčiji kopljejo sedaj moški in ženske lepo skupaj, je vlak že zdrsnil skozi odprtino v razvalinah obzidja Konstantinovega mesta. Mož nama je priporočil še cigareto »Jenidže« kot najboljšo srednjo sorto in se kratko poslovil.

Obstala sva s svojimi kovčeki v neveliki postaji v neizmernem šundru nosačev, hotelskih portirjev, kolporterjev in počestnih kramarjev. »Carigrad!«

Jožef Zazula: ŠE ENO O PLEŠI IN PEČI

Gora Sv. Uršule se na štajersko stran polagoma znižuje v Mäslinjsko dolino, na Koroško pa je na vso čast apnenim planinam, zakaj tukaj ti kaže zelo strme prepade in brezna, ki pričajo, da so nanjo vpljivale silovite podzemeljske moči.

Prof. Cilenšek, Lj. Zv. 1892, str. 27.

Že opetovano je Pl. V. pisal in omenjal naši dve gori, vendar ne bo odveč, ako jih danes predstavimo od povsem neznane strani, namreč kot ognjenike.

Ognjeniki nastanejo v splošnem prav tako, kakor nastane apno v apnenici ali acetilen v karbidovki, kjer se voda kemično združi s kamnom, oziroma karbidom, da iz trde snovi nastane mehko apno ali plinasti acetilen z veliko večjo prostornino. Tudi pri ognjenikih izpremeni po razpokah dohajajoča voda obliko (agregat) podzemeljskih prvin in moti na ta način ravnotežje podzemeljskih sil. Ker je torej voda pravi spiritus agens vseh ognjenikov, je tudi ob vodi največ takih gorá; kadar vode ni več, podzemeljsko delovanje preneha, a se ob novi priliki zopet ponovi. Pri Peci in Pleši (gori Sv. Uršule) so bili taki izbruhi tedaj, ko je ležala naša domovina še pod morjem; in ker se je to zgodilo večkrat, sta Peca in Pleša tudi v ponovnih časih bruhal. V dobi Trias in Jura sta bili najprej pod vodo, potem sta bili otočje, ki se je v Kredi povečalo, a v Eocenu zopet zginilo v morju. V Oligocenu sta pogledali izpod vode, v Miocenu sta deloma ležali pod morsko gladino. Od Pliocena dalje morje v Srednji Evropi stalno pada. Toliko o splošni preteklosti po geoloških zemljevidih.

Pleša in Peca sta imeli (glavno) žrelo in lepo vrsto manjših, stranskih izlivkov, kakor jih ima Etna dandanes. Skozi ta manjša žrela so pri Peci in Pleši prihajale svinčene (morda tudi srebrne) pare, ker je bila tedaj Zemlja segreta preko tališča svinca, to je najmanj 328°. Po teh manjših izlivkih iščejo dandanes svinec, ki se je po razpokah strdil, kakorhitro se je Zemlja ohladila nižje 328°. Glavno žrelo pri Pleši je bila kota 1337, Črni Vrh nad Koblami; glavno žrelo pri Peci je bila dolinica Topla (kota 914).

Obe koti (1337 in 914) kažeta obliko ognjeniške udrtine. Črni Vrh ima z vrha doli stožčasto usedlino; nižje spodaj je na desno (kota 927) in na levo (kota 902) robust, na znotraj izdolben; proti vznožju se zunanja robova bližata do nekdanje gozdarnice. Sredina je ilovnata, razrita, sicer porasla, toda mehka in nestanovitna. Od daleč je videti Črni Vrh, posebno ob primerni razsvetljavi, kot podrt gora. Kota 1337 namreč druge polovice nima več.

Kota 914 je sredi velikega kotla, ki ima ob robu višine 1004, 1702, 1980, 1412, 1524, 1609, 1256, 1121. Med 1121 in 1004 je kotel izpran, da more iztekati voda.

Rudišče v obeh slučajih je nekaj sto metrov pod 1337, oziroma 914. Lažje bi ga bilo doseči z vodoravnim rovom od elektrarne pri Topli pod koto 914, oziroma od izvira mineralne vode pri Rimskem Vrelcu pod koto 1337. Kar kopljejo dandanes v Mežici, Žerjavu, Podpeci in nad Pliberkom, so goli (vendar kljub temu bogati) pobirki, ker niso vedeli, kako je rudnik nastal. Toda kakor hitro si razlagaš rudišče kot posledico erupcije, se ti zjasni, ker je tudi osamljenost obeh gora povsem ognjeniško svojstvo.¹

*

Drug dokaz ognjeniškega izvora Pleše (in Pece) je Rimski Vrelec (ljudstvo pravi Kisle Vode) pri Kotlah. Pomniti je namreč treba, da spadajo pojmi mineralna voda (1), rudišče (2) in ognjenik (3) k nerazdružljivi geološki trojici, ker izdajajo drug drugega: kjer so (mineralne) vode, so (bili) rudniki, kjer so rudniki, so (bili) ognjeniki. Ako enega treh dandanes ni, ga je treba poiskati. Kakor ima rudarska Idrija svojo Kopačnico in svoj Porezen s Kojco in Blegašem, ima Pleša svoj ognjenik v koti 1337, svoje Kisle Vode in svoj svinec; isto velja za Peco, Topolščico, Dobrno, Krapino, Rogatec, Radence, Varaždin in nižje doli do Novega Brda v Srbiji. Zanimivo bi bilo, po vrsti obdelati te in celo vrsto drugih slučajev, ako bi iz tega ne nastala — knjiga. Rudar namreč dandanes ne brska več po breznih in grapah, temveč sklepa po primerjalni metodi, slično primerjalnemu jezikoslovju in podobnim vedam. Vsa krajina od Dobrača do Ohrida, od rudarske Idrije do Radgone je imela od Triasa do Pliocena značaj ameriške Kalifornije in Nacionalnega Parka. Kalifornija ima sicer dandanes le malo vode, ker se ji je Solno Jezero deloma posušilo, a je bila svoj čas do 600 m višje zalita.

¹ Tudi »kotel« v rudarski Idriji je ognjeniški, struga Idrijce je mlajša. Ondi so uhajali iz zemlje pretežno živosrebrni plini in se medpotoma družili z redkejšimi žveplenimi parami v cinober. Rudišče ima v višjih plasteh čisto živo srebro, cinober leži nižje, ker je bilo prvega več nego žvepla, ki leži pod cinobrom, a do njega še niso dokopali. Tališče žvepla je 1145°, medtem ko je živo srebro tekoče že pri običajni temperaturi. Ako bi bilo v rudišču več žvepla nego živega srebra, bi bilo razmerje nasprotno: obilo cinobra, dosti preostalega žvepla brez čistega živega srebra. Radi visokih razlik tališča je to nemogoče. — Kdor pogreša lavo, mu veljaj, da lava ni kamen in da se tudi kamen po dobah spreminja. Lava iz Triasa je dandanes bazalt in trahit, a lava dandanes bo v bodoče poseben kamen, kakor bodo sploh iz današnjih sedimentov nastali novi kamni. Sicer pa je na Poreznu porfir in ta pove vse; a tudi popolnoma presukani skladi v Idrijskem rudniku ognjenik razodevajo.

Po naši domovini pri vsaki slatini in toplicah išči značilnih gor in rudnikov! Najvažnejše med temi je gotovo že gori omenjeno, ugašeno in zasuto, na eno stran odprto žrelo Topla, južno skalnate Pece, in Črni Vrh z izrazito ognjeniško obliko, severno pod skalami Pleše. Rimski Vrelec (Kisle Vode) pri Kotlah (in podobni v bližini) je dandanes le še ponižen pojav izpuhtevajočih, deloma nevidnih plinov, iz nekdanjega ognjeniškega gnezdišča, ki se še ni povsem ohladilo v svoji globočini, ali pa mu prihaja le toliko vode, da se prvine pomalem spreminjajo in pline oddajajo, ki se proti površju združijo z gorskimi studenci in jih spremene v mineralne: čista voda s površja, plini s podvršja.¹

V mineralnih vodah je poleg kalija, natrija, apnenca, magnezije in raznih plinov tudi dosti kisika, dušika in vodika. Ti trije tvorijo zrak in vodo, a so v neizmernih množinah tudi v kamenju in organizmih. Ker ne vonjajo, nimajo barve in ne okusa, jih je težko opaziti, četudi dan na dan z drugimi plini vred prihajajo iz zemlje.

Ko sem jeseni 1926. leta nekega jutra čakal z aparatom pred Plešo na ugodni trenutek, je bilo po vsej dolini najčistejše nebo, le okoli kote 1337 je ležala kakor tančica prosojna megla. Tri ure sem stal, da izgine meglena milost, a ni izginila; zato sem jo zaprl v kaseto in nesel domov. Šele sredi popoldneva se je sčistila tudi kota 1337, a tedaj je solnce že pojemale in za moje delo je bilo prekasno. Domačin mi je pravil, da je tako, prosojno meglo videti le jeseni, sicer je ni. Čemu neki? Zato, ker je jeseni zrak vlažen in dovolj hladen: tedaj iz zemlje puhteči plini posrkajo vlago in tvorijo meglo, ko potoki ne zadoščajo za vso množino izpuhtevajočih plinov. Poleti ozračje ni vlažno, zato plini izpuhte, kolikor jih ne veže tekoča voda; spomladi jih posrka deževje, a pozimi se spajajo s snegom. Ob povodnji so »kisle vode« skoraj brez kisline, ker je množina plinov vedno enaka, voda pa ob povodnji preveč; le ob normalni množini vode je tudi kislavost normalno kislavost.

Take misli se porajajo na samotnih poteh ob pobočjih Pleše, na vrhu gore pri signalu ali globoko spodaj pri Kislih Vodah v hudi vročini pri čaši piva. Vode same ne pijem, ker sem jo pil zgoraj pod vrhom in mi zadostuje vedeti, kako je nastala.

Izpuhtevajoči plini so torej končni, zelo nežni pojav podzemeljskega procesa, ki se je pričel s potresom in z bruhanjem, a se končuje s ponižno kiselico ali gorkimi toplicami. Ko »žerjavica« na kemičnem ognjišču, ležečem globoko pod zemljo, ugasne, bo tudi te ponižnosti konec. —

*

¹ Marsikoga moti kipenje in dviganje vreleca; a ta sila ne prihaja od vode, kakor pri vođometih, temveč od uhlajajočih plinov, ki mečejo vodo navzgor. Primerjaj žvepleni vrelec pri Strigovcu (Murskem Središču).

Kote 1337, Črni Vrh, pa je dandanes, kakor smo videli, s a m o še polovica; drugo polovico je odnesla voda v različnih poznejših poognjeniških dobah (nekateri trde, da se je »pogreznila«!), zlasti ob času Ledenih časov.¹ Tedaj so najprej ledeniki, pozneje jezera in tekoče vode od Leš mimo cerkvice sv. Mohorja proti Kotlam in Slovenjgradcu odnašali severno polovico Pleše in severno polovico kote 1337, kar je dobro videti na odrezanih straneh Črnega Vrha, Homa (1189) in ob stari štajersko-koroški meji. Kota 1337 je imela tudi svoje jezerce (kakor je tudi Peca imela v Topli svoje veliko jezero, dokler ni zlizala odtoka pri elektrarni), ki je odtekalo proti Kotlam in razdrlo pobočje med kotama 927, 902; jezernati svet okoli današnje cerkvice sv. Mohorja je odtekel proti Guštanju; oni iz občine Kot je odtekel proti cerkvi sv. Barbare in oni v Lešah proti Prevaljam. Vsa ta, nekdanj zalita, pozneje zamočvirjena zemlja je zapustila lepe premogovne sklade, ki se nadaljujejo mimo Velenja, Celja in od Trbovelj dalje proti Št. Janžu doli do Kočevja.

V glavni dolini Mežica-Prevalje-Guštanj-Dravograd je Meža tvorila poglavje zase in farna cerkev v Guštanju stoji na gričku, ki ga je nasukalo sotočje iz Mežiške doline in od Strojne doli. Proti Dravogradu in Slovenjgradcu je stalo jezero in je odtekalo proti Ptuj, dokler mu niso zaprle poti ognjeniške sile pri Dobrni in Topolščici. Kakor se je namreč v tistih časih, ko se je po naši domovini sušilo nekdanje morje v posamezna jezera in iz teh v odtekajoče reke, Sava izlivala podzemno v Krko (liki Ljubljana od Loža doli), tako je tudi Drava tekla pri Dravogradu v Mislinjsko dolino in proti Ptuj, dokler si ni zlizala poti med Pohorjem in Kozjakom v Maribor, a Sava preko Zidanega Mosta v Krško in Zagreb. Tedaj je Krka usahnila v samostojno reko, pod Sv. Križem pri Dravogradu pa je voda izprala jezerski nasip in mislinjske in mežiške vode so se obrnile z Dravo vred proti Mariboru.

Peca je v razmerju s Plešo ostala bolj prvotna, ker je žrelo skrito med gorami, do kojih ledenikom ni bilo dostopno, oziroma so se šele razvijali na imenovanem prostoru. Saj je bila vsa Koroška v ledenih rekah zlasti ob strugi Drave, Meže in od Leš proti Kotlam.

Od vsega tega je dandanes ostalo samo ime vasi Kotle v kotlastem svetu in dolinice Topla v nekdanj res zelo toplem zrelu. — Slično preteklost imajo tudi OIševa, Obir in najbrže še Raduha. Vseh pet gora — osamljenk je vsaka zase, četudi jih zemljepisci prištevajo Karavankam. Grintavci na jugu in gore na

¹ Pišem Ledenih, ne ledenih časov, ker značijo določeno doboj v razvoju Zemlje; prav tako imamo tudi Stari in stari vek itd.

zahodu so skupina posebej. Žal nam je, da ne moremo podati 2—3 slik, ki bi bolj pojasnile nego priprosta beseda. Zanimajoči se popotnik opazi Črni Vrh prav dobro že na postaji Guštanj; posebno dobro pa je videti panoramo Pleše na pobočju Brežekovega Vrha nad cerkvico sv. Mohorja.¹ Koto 1337 si ogledaš med potjo pozaznamovani poti Guštanj-Sv. Mohor-Pleša; »dobre« oči ondi veliko vidijo zlasti o delovanju erozije. — Peco imaš najlepše pred seboj, ako greš na Oroš (1305) pri Črni in dalje po vrhu proti zahodu, do primerne razgleda; ali pa onstran elektrarne v Topli po gozdni poti v hrib do neke zapuščene kmetije.

Dr. H. Tuma: IMENOSLOVJE (NOMENKLATURA) JULIJSKIH ALP (Dalje.)

Griva 1758 m, pod njo na sever planina Ovčarija 1700 m na Poljánici. Rigelj, Veliki in Mali Vrtec, (Stadorski) Orlič 1781 m; stena nad Črnim Jezerom, Stadór.

Na Kraju; Rušnata Glava 1898 m (napačno Kopica); Štapce 1859 m (škrbina).

Mala in Vel. Tičarica 2091 m; pod Malo Tičarico planinska kočča Pri Utah ali Zajézeram' 1683 m (Triglavseenhütte); na vzhod tik Male Tičarice Ovčarijska Slatna; na vzhod Borovnica; tri glave: Bela Glava 1962 m, Visoka Glava 1815 m, Kovačičeva Glava 1922 m. Od Tičarice do planine Dedno Polje 1570 m konte: Klander (izg. Kvander), V Bošinki, Sedlo, planina V Ščavju, Stop; na severovzhod Vrh Vodene Rupe 1993 m.

Kopica 2213 m.

Mala Zélnarica 2310 m; Vélika Zélnarica ali Vrh nad Rjavim Žlebom 2320 m; pod njo na vzhod Vrata do Zadnjega Vogla 2324 m od tod na jug: Srednji Vogel 2222 m, Prvi Vogel 2182 m. Med Vogli do pod Slatne 2075 m: Globoka Konta.

Za Korita; Vršaki od 2428 m do 2448 m; Vrh za Korita je nekotiran vrh severno od 2428 m nad dolom Pod Kanjavcem; na jug od Vršakov glava 2365 m brez imena, na jug Na Sedlu.

Debeli Vrh 2392 m, južno pobočje Konjske Police. Pod Debelim Vrhom planina V Leze 1558 m; dól proti planini Pri Jezeru: Pod Stopom, Opóčnica, Ribežni, Čéholnica, V Rudnah, Krnica, Pri Mizici, Mizžna Glava 1614 m, Na Klanecu 1615 m, Zglavje nad jezerom. Na jugozahod: Slatna² 2075 m, Kreda³ 2023 m; grapa med Slatno in Kreda na vzhod: Razor; ronek na jugozahod: Rob 1785 m, pod njim Huda Rupa 1659 m, Prazen Šus, zapadno nad jezerom. — Na jugovzhod: Lázarske Prevale 1966 m, Ograde od 2085 m do 1929 m; zapadno pod njimi Zatrép in Kladje.

¹ Cerkvica je nekdanji, deloma še danes ohranjeni »Tabor« proti Turkom; nekaj korakov proti Kotlam stoji še stara kapelica izza turških časov.

² Ne Zlatna, kakor trdi Kogovšek, ampak Slatna, skrajšano iz Solatna, navadno Sovátna.

³ Ne Greda, kakor trdi Livski Pl. V. XI./156 in Kogovšek Pl. V. XXIII/173. Izgovor Bohinjcev je jasen. Prim. V Kredí, studenec pod Dražkovcem, Kredarica pod Triglavom in nad Lipanjsko planino, Kred v Kobariškem Kotu.

V Konečh, na jugovzhod Vrh Hribaric⁴ 2406 m; v grebenu na jugovzhod Škedenj 2323 m, Mišeljske Prevale okoli 200 m, prehod iz Mišeljske planine v planino V Lave 1558 m; Prévalski Stog 2075 m; Eva in Adam, brez kote; Jezerske Prevale okoli 1950 m; Jezerski ali Veliki Stog 2040 m; pod njim in Ogrado opuščena planina Jezerce 1727 m; prehod čez Trdinovec okoli 1800 m; Krsteniški ali Mali Stog 1876 m; na vzhod Tisovec 1637 m, nad Vrtačo planina Krstenica 1673 m na Poljani, na vzhod pod njo planina Grintavica, iz te čez Kukčeje na Vrtačo; planota Na Vrhu od Poljan do 1346 m; rob na vzhod Šópatski Robci, na jug V Kapéh; Skala; dolina na severovzhod Voje, na jug Suha.

Čez Hribarice 2357 m, prevala med Hribaricami in Kanjavcem. Mišeljski Konec 2464 m, Mišelja Glava 2344 m, Na Nizkem 2295 m, Mišeljski Vrh 2350 m ali Mišelj Vrh; na jug Mišeljska dolina, na sever Velska dolina; zareza na sever, pod njo: Špranja.

Koštrunovec, pod njim na vzhod Velo Polje in Malo Polje; na jug Mišeljska planina 1683 m; iz Velga Polja dóli na jug: Razórji, Jurjevčeva Vrtača, V Ukance, Vrtača, V Kožah, Počivalo, Breg, v dolino Voje.

12. skupina.

Polóvnik.

Log Črezsoški 334 m.

Polovnik od 1060 m do 1480 m; severno pobočje Police, pod njo Šovnik, pod njo senožeti Cunjen nad Čresočo 336 m; na jug pod slemenom 1478 planina V Polovniku.¹

Nad Pečém 1461 m, na jug Peče, nad Sočo Prevelk.²

V Brdih 1480 m, južno pod slemenom strmi pašniki Brežce do 506 m, pod njimi Lazni.

Pirhovec ali Pirhov Vrh 1661 m, na sever gozd Kesrá²; pod njim opuščena planina Jama, pod njo Gomila nad Slateníkom.

Vrh nad Dovcem 1525 m, pod njim na jug planina v Dovcu (Dolec)³ okoli 1450 m.

Veliki Vrh ali Veli Rob 1767 m, južno orjaško prodišče Morizna.

Krasji Vrh 1772 m, južno in vzhodno pobočje Kras; pod njim Mali Homec 1270 m in Njivica, na sever planina Sprédolina 1205 m in Dol, na jugovzhod Debelják 1322 m, pod njim Pleče, pod njimi planina Za Plečami in planina Za Prikraj ali Za Krajem 1208 m. Iz Dóla na zahod dolina potoka Slátenik v Sočo.

13. skupina.

Krn¹ 2245 m.

Sovodnje Soče in Koritnice — Vódenca 391 m; Kozji Breg 1238 m.

⁴ Napačno Kogovšek Pl. V. XXIII/177 in Pl. V. XXIV/90 za koto 2464 m, Hribarice so ves prostor od Voglov, Debelega Vrha in Mišeljske doline. Hribarice so tudi nad Gorjušami.

¹ Polovnik: ni v zemljevidu, za vojne tudi razrušena.

² Kesrá — težko razlagati. Enako na Kserjú v skupini Bogatina in na Ksreh v pobočju Begúnjščice. Begúnjščan mi je razlagal, da beseda prihaja od dobre košnje trave, torej kosér. Na Tirolskem rabijo Kaser za Käsehütte, pač iz romanščine casera Hütte, a slovenska imena se nanašajo le na senožeti ali pašnike, oziroma dorasli gozd.

³ Na zemljevidu Jama planina napačno prenešena od sedaj opuščene planine na severnem pobočju pod 1525 m do 1767 m.

¹ Krn, odkrhnjen vrh, nima seveda s keltščino prav nič opraviti; prebivalci pod njim se imenujejo Podkrnci. In Alto I. 1904 prevaja pravilno v Odra.

Vršiči 1735 m do 1704 m, zahodno pobočje Nad Utorjem, pod njim planina Golobár, 1254 m; dol iz nje na severozahod do Koritnice: Mlake, Križeva Drasta² 1047 m; na vzhod iz nje: Globoko Naklo.

Hudi Vrh 1808 m; na zahod ronek Lúkeževo Brdo, pod njim prelaz Čez Utór 1317 m; iz doła v Golobar, na zahod stožec Javoršček 1549 m; pod njim na zahod nad Slátenikom Humčič 806 m.

Srednja Špica 1805 m, pod njo na jug nad Doličem: V Ščipu.

Lipnik 1867 m; Hudi Vrh 1776 m nad Doličem; na severozahod ronek do Glave 1288 m, na vzhod Konj, pod njim gozd Za Vodo; na vzhod planina Za Grébenom 1222 m; iz nje dól Strohol proti jugovzhodu na Potoče.

Mali Vrh 1647 m, prehod iz pl. Za Grébenom v Dolič.

Vršič 1897 m; klin na severozahod Kal: Mirno Brdo³ 1744 m ali Vedlo Brdo (prvo Drežničanje, drugo iz Zagrébena); pod njim na zahod pečina Pelci, pod njo Muže; Na Rt ali Na Riti 1671 m, konec Kala nad Doličem; pod njim na zahod Plánjica nad Dolom, zahodno pod Kalom planina Sprédolina 1205 m; pod njo Jelov Lepoč; odtod Dól med Kalom, Lipnikom in Ščipom, Dolič.

Čez Rušo, prehod iz planine Za Grebenom v planino Za Prikráj 1208 m; Vrh Ruš 1870 m, Brda ali Oblo Brdo 1960 m; na vzhod pod njim Gorčica, na zahod planina Za Plečami.

Vrata 2014 m; med Vrati in Vršičem celo sleme Grében.⁴

Krnčica⁵ od 2102 m do 2133 m. Na vzhod pod 2102 m Skutnik (Krnški), na vzhod pod 2138 m Griva 1996 m, pod njo Čez Potoče 1845 m prehod iz planine Na Polju v planino Za Grébenom; Vogel 1976 m (Krnški), Veliki Lemež 2041 m, na sever ronek do Škrila 1230 m. Izpod Lemeža potok Šumnik v Lepenjo, na jug Rdeča Polica; Mali Lemež 1778 m, Debelják 1869 m; na zahod pod 2138 m Zatrép, pod njim Konj 1348 m, njih južno pobočje Vinja Lazen, pod 2138 m Na Krogu do Kuk-a 1240 m; pod njim na Svinjah 867 m, južno pobočje Svinje, severno Lónišče⁶; pod njimi Vrh Kožljáka 730 m od Konja dól po poti na Drežnico: Ledina, Cvetrež, Ročica⁸, Mala Skala nad Drežnico, vas Drežnica, izgora Vólnik 783 m Ozbén 637 m; Ladrski Kuk 535 m, na vzhod potok Ročica, na jug vas Ladra, Soča.

Mali Vrh, brez kote, ob Krnu.

Krn 2245 m, na sever V Laštah 1951 m; rob na jugozahod Na Zagonu, Mávovec, Kožljak 1602 m; pod njim na vzhod police V Laznih, pod njimi planina Za Slap 1375 m, pod njo na jug Volova Medrna⁹, pod njo Slapnik Kopsko 1390 m, Planica 1382 m, Pleče 1304 m, Špik 851 m.

Med vojno so prekrstili Italijani vrh v Monte Nero, in sicer docela slučajno: Častnik je čital po laški zapisan Crn, drug častnik je prašal slovenskega kmeta, kaj pomeni, čitajoč po laški, »crnc«, ter je dobil za odgovor: nero. Italijani so sicer po vojni sami prišli na napako, a so sklenili: ime Monte Nero je vsled bojev posvečeno ter naj ostane.

² Drasta ali drča ali riža, za spuščanje hlodov in drv.

³ Mirno Brdo od mirú = zdobljeno kamenje, torej: kamenito brdo, dočim Vedlo = velo, pusto brdo (?).

⁴ Odtod ime planine Za Grébenom.

⁵ Pastirji iz Črnega Vrha jo imenujejo Šajtrna.

⁶ Lónišče, lónica = der Bauch des Hügels, češki lona die Welle.

⁷ Cvetrež pomeni po Goriškem Crče, na Kranjskem navadno Rovte.

⁸ Ročica od ronek = strmo brdo. Ročica, potok izpod Ronkov, torej prav Rončica, pokvarjeno v zemljevidu v Rečico, glej Rúnčice pod Mrzlim Vrhom.

⁹ Médrna, médrje iz médvereje = ograda za drobnico; iz tega pa z nosnikom: mandrija.

Préhod, vršič na vzhod tik Krna, brez kote; južno pobočje pod njim V Kontéh, pod njimi po vrsti: Vodenični Kras, Konjska planina, planina Kášina¹⁰ 1049 m, pod njo Kuhinja; pod njo na zahod Za Húnjščami¹¹, Hum 906 m in v as Krn.

Škrbina (Krnaska) 2052 m; pod njo na jug dolič V Koncu¹², pod njim Planja, pod njo Klini. Na sever planina Na Polju 1530 m, pod njo Jezero na Polju 1393 m.

Batógnice ali Togóvnice 2163 m; južno pod njimi Plazovi; v grebenu na vzhod: V Kotu, pod njim na jug V Klancu, Škrilj, vrh brez kote; Srednji Vrh, pod njim na jug V Laštah; pod njimi Gorenji in Spodnji Vrtiliči; pod njimi Oslovo Brdo, pod njim Prehódcí. Máselnik¹³ 1906 m pod njim Mrzla Polica.

Prag sedlo 2077 m; pod njim na jugovzhod studenec Pri Gašperju.

Nad Peski 2178 m do 2033 m; na sever pod koto 2178 m: Smógor 1944 m do 1931 m¹⁴; pod njim na sever planina Duplje 1371 m; iz nje na vzhod Doliči 1453 m, iz njih Za Lepočami 1595 m in odtod na vzhod čez Dolníke. — Peski, prodišče pod 2178 do 2033 m; med Peski, Škriljem in Srednjim Vrhom jezero Luža ali Lužnica; med Škofiči 2012 m in Maselnikom prevala Prelaz; pod njim na vzhod konta Zájezera; Skrotje (Geschróffe) v kotu pod 2178 m in do Smogarja; nad Tur(i)ci na vzhod Malen 1764 m, pod njim konec doline Tolminke; Vozna¹⁵ in planina v Prodih 915 m; na sever pod koto 2033 m Mali in Veliki Kuntar 1711 m.

Škofiči (dva vršiča) 2012 m; na severovzhod police Gorenja in Spodnja Gnjelica ali Glenica¹⁶; iz njih Zagneliška Grapa do 1033 m.

Vrh Rdečega Roba 1916 m, na sever Palci, na zahod pod njimi Črna Njiva; na sever Barčica in planina Lašča¹⁷ 1289 m, Osojnica 1159 m; pod njo izvir Tolminke.

Črnel brez kote.

Vel. Stádór 1905 m: na sever Rdeči Rob, Beli Rob, Zelena Glava, Slap, polica Lipnik, V Pologu 461 m.

Mali Stádór; pod Stadorjem Gorenja, Srednja in Dolenja Griva; pod njimi planina Leskóvica 1231 m.

Sleme do 1487 m; 1448 m planina Sleme, severno pobočje Gorenje in Dolenje Medrje⁹; južno pobočje v Strmálíh, pod njimi Poloje.

Čelo 1487 m (konec Slemena); pod njim gozd Prapetno Brdo.

Šije, pod njimi Komólica¹⁸.

Prétovče 1127 m, prehod iz Tolminke pod Krn, pod njimi na zahod Gola Brda.

Mrzli Vrh 1360 m, pod vrhom na jug Dólenjske Župnice, pod vrhom na sever studenec Mrzlca; na severnem pobočju planina Na Lazu; po zahodnem robu Vólarške Župnice do 1186 m; pod njim Lepoča, na jug Rúnčice, Kukič 599 m.

¹⁰ Napačno tolmačenje iz slovenskega kositi; točno pa laško cascina = kašina, Käsehütte.

¹¹ Izgovor h za g: torej od gunja, Zotte.

¹² Odtod kartografična spačenka za vrh 2163 m Pohonec.

¹³ Máselnik (izg. Masovnik), napačno na zemljevidu Masnik, po pomenu pašnik, ki daje ovcam veliko masla (?).

¹⁴ Smógor (izg. Smógar), po pomenu die Harzbeule, sm(ereka) in grča; po ljudski etimologiji pa Šmohor, ker daje dobro pašo ob sv. Mohorju, t. j. 12. julija.

¹⁵ Vozna (izg. Bozna), kakor pod Stolom planina Bozca iz Vozica, t. j. voz, vojske, vojščica.

¹⁶ Po mapi Glénica, po izgovoru Gnéllica ali Gníllica, po gnilem prhlem kamnu.

¹⁷ Lašča, kratica iz Laštica, t. j. mala lašta.

¹⁸ Komólica, oblo moleče brdo, kakor komolec.

Vrh Grmuče 1198 m; južno pobočje Grmuče, severni rob Stene.

Vrh Zagač, na severnem pobočju V Vrtéh.

Vodél 1044 m, pod njim na sever Na Školju, na jug Utre (maló Utro),
V Mlakah.

Gorenje Selce 551 m. — Kozlov Rob (tolminski grad) izgora.

Vodovje.

Levi pritoki Soče: šumnik, dotok v Lepenje, levi pritok Soče Slate-
nik, izpod Dola Ročica¹⁰ z dotokom Kožljak, Slapnik izpod Krna.

Levi pritoki Tolminke: Peščák, Šuják. (Konec prih.)

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

† Blaž Plaznik.

Gorski vodniki v Savinjskih Alpah bodo kmalu izumrli. Dne 23. jan. 1929. je izdihnil Blaž Plaznik, pd. Blaž, ki je bil rojen 1. februarja 1841. l. v Solčavi. Kot avtoriziran vodnik je vodil planince na razne ture in je imel včasih z bojazljivimi velike sitnosti. — Nekoč je peljal nekega Nemca od Savinjskega sedla v Belsko Kočno. Že blizu dna je malo kočljivo mesto, kjer turist ni hotel iti naprej. Blaž si je hitro pomagal; zavezal mu je oči in mu noge prestavljal: tako ga je srečno spravil v dolino. Mene je vodil na Olševo in na Planjavo l. 1893. Zadnja tura je bila silno nevarna, ker sva hodila od Škarij naprej v gosti megli, pot pa itak ni bil markiran, šele od Sukalnika proti Kamniškemu sedlu je bilo nekaj rdečih znamenj, napravljenih od Mihe Kosa 14 dni poprej.

Ko se je ponesrečil dne 27. julija 1913 na Skuti Petrič, se je udeležil rešilne akcije tudi Blaž, takrat 74 let star. Drugi so rekli: »Kaj nam bode pomagal ta stari ded!« Ko pa je bilo treba spuščati se po vrvi čez skalo na ledenik, si nobeden drug ni upal kakor Blaž. Na ledeniku je s cepinom odkopal primrzlega ponesrečenca, ki so ga potegnili z vrvjo kvišku, nazadnje tudi Blaža.

Blaž Plaznik je bil ne samo dober vodnik, ampak je sodeloval pri težkih gradbah planinskih potov, zlasti pod Brano na Kamniško sedlo, v Turskem Žlebu in v Robanovem Kotu. Najsitnejše delo je bilo vsekakor v Turskem Žlebu, ko je, privezan na lestvico, dolbel v skalo luknje, v katere so pozneje zabili železne stopnice ali kline za žico. Delo je bilo zelo naporno.

Zadnja leta je Blaž telesno opešal, duševno pa je bil še čil in rdeč v obrazu. V revščini so ga podpirali razni dobrotniki in Savinjska podružnica SPD.

Zdaj spi na solčavskem pokopališču v družbi Janeza Piskernika in Lorenca Potočnika večni sen. Znanci ga bodo ohranili v prijaznem spominu.

Fran Kocbek.

Planinarsko Društvo Studentkinja u Beogradu.

Početkom meseca decembra 1928. g. osnovano je na Universitetu u Beogradu Planinarsko Društvo Studentkinja. Osnovni cilj ovoga društva je, da svoje članove vaspita u duhu fizičke zdravstvenosti i da im priređivanjem većih i manjih izleta po našoj zemlji pruži mogućnosti da osete sve lepote i sva bogatstva prirode. S tim u vezi društvo je već obrazovalo sportske sekcije u kojima se javljaju sve vrste sportova, naročito engleskih. Pored ovog osnovnog cilja, društvu je još i cilj da učini nešto i za duhovno vaspitanje naših studentkinja po naš narod korisnim pravcima. Zatim, da studentkinje zaštititi od svih štetnih uticaja, da ih očeliči za njine dužnosti koje im je priroda dodelila da vrše kroz život u svojoj sredini. Ove ciljeve društvo misli da postigne: obrazovanjem

karaktera, sticanjem samopouzdanja, gojenjem osečaja, prijateljstva, ljubavi i poštovanja, pravičnosti, iskrenosti i dobrote i navikavanjem na kooperativan i koristan rad.

Članica ovog društva može postati samo ona studentkinja, koja da zavet: da se neće šminkati, da se neće pokoravati zahtevima današnje mode i da će suzbijati kod sebe naklonost prema luksuzu i razvijati svoj individualni i zdrav ukus u svima pravcima.

Inicijativu i skicu pravila za ovo društvo dala je gđca. Na de ž da V. Sa vat i je vi č, Engleskinja Mis Trauton Rut; pred dosta velikim brojem studentkinja istakla je svu potrebu i korist ove organizacije. Gđca. Branka Lu ki é st. fil. izabrana je za privremenu predsednicu. (>Pravda< 99), 12. IV. 1929.

Planinarsko Društvo u Bitolju. Pre izvesnog vremena osnovano je u Bitolju Paninarsko Društvo po ugledu na slična Društva u Sloveniji, sa zadatkom da među ovdašnjim svetom razvija ljubav prema turizmu. Okolina Bitolja sa gordim Peristerom i njegovim ograncima, Prespansko i Ohridsko jezero sa svojim raznolikim i strmim obalama pružaju najbolje uslove za razvijanje turizma na Jugu, a naročito među omladinom. Na ovaj način će društvo pored razvijanja karaktera imati za cilj sportsko higijenski jer će čestim izletima čim nastupe letnji dani, privući omladinu da slobodno vreme provodi u pešačenju i na čistom vazduhu a ne u zatvorenim prostorijama i zagušljivoj varoškoj atmosferi. Ovo je prvo društvo ove vrste u Bitolju a drugo na Jugu (prvo je u Skoplju) posle oslobođenja, te se smatra kao novina. Osnivanje ovoga društva u toliko je simpatičnije što je ideja o tome ponikla u redovima omladine. Društvo ima potvrđena pravila i za sada broji preko 100 članova. U skoro će se održati redovna godišnja skupština na kojoj će se izabrati stalna uprava. Opstanak jednog društva ovake vrste na našem Jugu apsolutno je potrebno i sa nacionalnog i sa turističkog gledišta. Nadležni bi trebali ovome društvu da pruže svaku pomoć za što bolji njegov razvitak, jer će se na taj način pomoći razvitak turizma na Jugu, jednom od najlepšim krajevima u našoj zemlji. (>Vreme< 2624, 12. IV. 1929.)

Dušan Jelkić.

Mariborske podružnice SPD X. redni občni zbor se je vršil dne 4. aprila 1929. v restavraciji »Narodnega Doma« v Mariboru.

Na čelnik podružnice, sodni svetnik g. dr. Senjor Davorin pozdravi vse planince, posebno pa g. gimn. ravnatelja dr. Josipa Tominška kot zastopnika Osrednjega Odbora SPD ter kot urednika »Plainskega Vestnika« in predsednika Aerokluba, nadalje zastopnike ISSK »Maribor«, g. direktorja Toman Cirila in odbornika Šepec Radovana in dr. Stamol Franca, ter g. direktorja Gorišek Mirka, kot predstavnika bratske Podravske podružnice SPD v Rušah. Nato poda načelnik svoje pregledno poročilo, kojega glavne točke so bile:

Razmerje med podružnico in drugimi društvi, predvsem s sosednjimi podružnicami SPD, je bilo pristržno; vse zadeve, ki so se tikale skupnih interesov podružnic ali drugih društev, n. pr. Tujskoprometne zveze, ISSK Maribor, Aerokluba itd., so se reševale po predhodnem medsebojnem sporazumu. Podružnica si je bila zamislila ustanovitev zveze vseh podružnic na teritoriju Mariborske oblasti; isti cilji, skupno delovanje v podrobnem, n. pr. markacije, nadelave potov; nadalje spori z raznimi posestniki ter razdelitev podpor, vse to in še drugo bi nujno zahtevalo obstoj take zveze. Zazdaj ta akcija ni uspela, a nadejati se je, da se bo našel temelj, na katerem bo zamišljeno skupno delo mogoče. — Odnosaji s »Sljemenaši« iz Zagreba so ostali še pristržni kakor prej; po njegovi udeležbi na občnem zboru Sljemenašev je načelniku uspela intervencija pri O. O. SPD glede priznave ugodnosti članom »Sljemena« na postojankah SPD. — Podružnica se je razentega s številnimi delegati udeležila občnega zbora Osr. društva SPD,

glavne Skupščine SPD, otvoritve povečane »Ruške koč« , otvoritve koč na »Pec« , prireditve Aeromeetanga Mariborskega Aerokluba s sodelovanjem podružničnih članic in članov, občnega zbora in prireditev ISSK Maribor. Kongresa Asociacij Slovanskih Planinskih Društev v Ljubljani se je v celem poteku udeležil načelnik. Razentega so odborniki in člani še ob raznih prilikah in prireditvah sorodnih društev s svojo udeležbo zastopali podružnico. — Razmerje med podružnicami SPD in O. O. je s sprejetjem novih pravil SPD gladko urejeno. Mesto nadzornika je bilo začasno poverjeno načelniku Mariborske podružnice SPD. Da se ta za podružnice SPD zelo važna institucija ohrani, je tukajšnji podružnični odbor sklenil, da krije faktične stroške nadzovanja iz podružnične blagajne tako dolgo, dokler bo nadzornik ostal načelnik Mariborske podružnice SPD; drugega vira za kritje teh stroškov namreč ni bilo mogoče odkriti. — Načelnik je izrekel za zahvalo oblastnemu odboru Mariborske oblasti za izredno naklonjenost in podporo; češ, da oblastni odbor kaže polno razumevanje za težnje turističke. Nadalje izreka zahvalo šumarski upravi, ki je dala do sedaj že 24.000 sadik raznih gozdnih dreves za pogozdovanje podružničnega posestva brezplačno na razpolago, vinarški in sadjarski šoli, ki nam je šla zelo na roko pri upravljanju kletarstva, ter časopisju, ki je podružnico vsestransko podpiralo z objavo propagandnih člankov in slik.

Akcija za zgraditev Ribniške koč se je pospešila s tem, da se je na pobudo podružnice ustanovila stavbna zadruga »Ribniška koč« ; zadruga lepo napreduje, do sedaj zbrana denarna sredstva so dosegla vsoto Din 189.000.—. Ureditve planinske postojanke pri Sv. Pankracu ob skrajni severni državni meji se, žal, še ni mogla izvesti, ker posestnik stavbe še ni izvršil potrebnih popravil. Upati pa je, da se bode ta načrt še v tekočem letu izvedel. — Poročilo načelnika je bilo sprejeto s splošnim odobravanjem.

Poročilo tajnika. Začasni tajnik, g. Gajšek Božidar, je prevzel posle od dolgoletnega požrtvovalnega tajnika g. fin. inšp. Ivana Volčiča, ki je bil premeščen v februarju 1929. v Ljubljano. Podružnično delovanje se je v pretekli poslovni dobi še razširilo; lansko leto urejena podružnična pisarna pri »Putniku« se je izkazala kot neobhodno potrebna. Število podružničnih članov je naraslo za 215 novih članov na 1027 rednih in 4 ustanovne člane. Sej je imel podružnični odbor 16, razen tega v svrhu ureditve gospodarskih zadev pri svojih postojankah več odborniških sestankov.

Glavno delo, ki ga je podružnica izvršila v minulem letu je bilo povečanje postojanke na Klopnem vrhu. Vedno večje zanimanje za planinstvo ter prav razveseljiv razvoj zimske turističke in zimskega sporta sta zahtevala nujno povečavo in primerno opremo že obstoječe koč. S povečavo se je omogočila namestitve 50 dobro opremljenih postelj v petih kurljivih sobah ter ureditev gostilniške sobe. Istočasno s povečavo se je tudi uredilo najeminsko razmerje podružnice z lastnikom koč, grofom Zabeom, do leta 1930; najemna pogodba se je tudi zemljeknjižno zavarovala. Otvoritev koč se je vršila 19. novembra 1928. ob lepi udeležbi planincev. Številne tvrdke in posamezniki so podprli podružnično delo s požrtvovalnim sodelovanjem in z darovi; izreče se jim javna zahvala. — Na 9. rednem občnem zboru predlagano povišanje zavarovalnine proti požaru se ni moglo izvesti, ker je dosedanja zavarovalnina po izjavi zastopnikov zavarovalnic že itak previsoka. Poročilo tajnika se sprejme brez ugovora. Na predlog načelnika se finančnemu inspektorju g. Ivanu Volčiču pošlje za dolgoletno požrtvovalno vodstvo tajništva zborova zahvala.

Poročilo gospodarja Mariborske koč. G. Gajšek poroča, da se je obisk koč, ki je postala priljubljena izletna točka planincev, povečal napram letu 1927. za 222 oseb, na 4147 obiskovalcev. To število niti ni popolno, ker se ne

vpisujejo vsi turisti v spominsko knjigo. Razveseljivo se je dvignilo število stalnih letqviščarjev; v poletni seziji so bile vse sobe stalno zasedene. — Na posestvu okoli koč so se izpopolnili gozdni in cvetlični nasadi, na poslopljih in inventarju so se izvedla najnujnejša popravila. Večja popravila in investicije (kopalnica, pralnica, povečava kuhinje in popravilo vodovoda) so se odložila na bodoče leto, ker je podružnica razpoložljiva denarna sredstva uporabila za povečavo koč na Klopnem vrhu.

Gospodarstvo Mariborske koč izkazuje za dobo od 1. III. 1928 do 31. XII. 1928 Din 36.135-03 čistega dobička.

Prodajna vrednost podružničnih zalog pri koči pa znaša dne 31. XII. 1928. Din 20.428.—.

Poročilo gospodarja Koče na Klopnem vrhu. G. Golubovič poroča, da se je obisk koč v letu 1928. povečal napram letu 1927. za 510 oseb, na 2067 obiskovalcev. Poset stalno narašča. Povečava koč bode ta porast še sigurno pospešila. Koča se je do sedaj opremila z najnujnejšim inventarjem, vendar pa bode treba posteljni, kuhinjski in gostilniški inventar še izpopolniti ter izvesti še manjša popravila na koči sami. Stroški za povečavo so bili toliki, da so izdatki daleko presegali dohodke. Točni podatki o denarnem prometu »Koče na Klopnem vrhu« so razvidni iz poročila podružničnega blagajnika. — Poročilo gospodarja Koče na Klopnem vrhu se sprejme brez ugovora.

Poročilo načelnika zimskošportnega odseka. G. dr. Orožen poroča, da je število članstva odseka narastlo na 120 rednih članov in 91 izrednih članov-dijakov, skupno torej 211 članov. Odbor je založil za članstvo lične značke, ki jih je sprejel tudi Osrednji Odbor SPD ter vse podružnice SPD, ki imajo zimskošportne odseke. Odsek ima svojo lastno knjižnico in inventar zimskošportnega orodja v vrednosti Din 3000.—. Denarnega prometa je imel odsek Din 54.130-48, dohodkov Din 27.413-28, izdatkov Din 26.717-20, čisti prebitek Din 696-08. Odsek je priredil dvoje izredno dobro uspehli predavanj, in sicer predavanje znanega nemškega alpinista Möhna o njegovih smuških turah od Wiener Schneeberga do Montblanca, ter predavanje svetovnoznanega alpinista Cpt. Finch-a o njegovi ekspediciji na Mt. Everest. Obe predavanji sta imeli popoln moralen in materijalen uspeh. Odsek je pripravil 2 dobro obiskovana smuška tečaja, enega za začetnike pri Mariborski koči, enega pri Koči na Klopnem vrhu za izvežbanejše smučarje; nadalje več prav dobro uspehli in organiziranih izletov po Pohorju in enega na Veliko Planino.

Člani odseka so se v velikem številu udeleževali smuških tekm v naši državi in so dosegli prvovrstne rezultate.

Sam odsek pa je organiziral tekmo za prvenstvo Mariborske oblasti ter skupinski tek. Obe prireditvi sta prav dobro uspehli.

Gojila se je družabnost med člani, vsako sredo so bili kegljaški večeri, na katerih se zbira čisti dobiček za opremo sobe v projektirani koči pri Ribniškem jezeru; v ta namen se je že nabralo Din 5092-40. Božičnico je odsek priredil pri Mariborski koči, Silvestrovo pa v koči na Klopnem vrhu ter družabni večer na predvečer skupinskega teka v Mariborski koči. — Poročilo načelnika zimskošportnega odseka je bilo sprejeto z velikim odobravanjem.

Načelnik podružnice se je zahvalil odseku za tako intenzivno delovanje, predvsem pa poudaril zasluge g. dr. Orožna kot načelnika odseka, g. Rotterja kot tajnika in gospodarja, g. Majerja kot blagajnika ter dr. Sekule kot organizatorja zdravniške službe. Naglašal je, da se je delovanje podružnice preko zime v glavnem preneslo na zelo agilni odsek, ki se je tudi v gmotnem oziru vzdrževal popolnoma sam. Odsek naj vzdržuje družabnost tudi v svoji izvensezonski dobi.

(Konec prih.)

Mežiška podružnica »Peca« Mežica-Črna, občni zbor in drugo. Ta podružnica nam poroča:

Dne 24. marca smo imeli občni zbor naše podružnice, ki se je vršil v Črni. Iz poročil odbornikov je razvidno, da je bila podružnica zelo delavna. V preteklem letu je nanovo pristopilo 108 članov, ob zaključku šteje 306 članov. — V preteklem letu je bila dograjena in 29. junija svečano otvorjena naša Uletova kočica na Peci. Mnogo truda in žrtev je stala; vendar danes stoji in nudi zavetja našim planincem. Turistov je bilo v preteklem letu na Peci čez 700; v letošnjem letu se jih nadejamo več. Kdo bi ne obiskal naših severnih mej, naših obmejnih postojank, zibelke lepih koroških popevčic, domovanja kralja Matjaža, ki spi v Peci! Postavitev kočice je bila združena z ogromnimi stroški. Na občnem zboru smo likvidirali odbor za zgradbo Uletove kočice in smo prevzeli vsa aktivna in pasiva. Dolga imamo nad 70.000 tisoč Din. Upamo pa, da bomo, v sedanjem pravcu naprej delujoč, v doglednem času razbremenili kočico. — Letos se kočica odpre 19. maja; oživela bo Peca, ki je počivala pod težkim snegom; v zimskem času so jo posetili le nekateri izletniki-smučarji. Njim je podružnica nudila zavetišče. Vendar bodi resnici na ljubo povedano, da so ti malo pazili na inventar in ga opetovano poškodovali. Bila je celo odlomljena noga novi železni postelji.

Planinski koledar. Naznanjam, da so koledarji za leto 1929. še na razpolago. Obenem prosim vse, ki so koledar prevzeli, a še ne plačali, zlasti odbore, da blagovolijo nakazati še dolžne zneske. — Pri tej priliki vabim vse interesente, osobito odbore SPD, da že sedaj zbirajo za letnik 1930. popravke in novo gradivo (nova pota, uprava koč i. dr.). Tudi zimski sportniki naj pošljejo zbrano gradivo o zimskih turah. V letnik 1930. se bo uvrstilo nekaj novih krokijev; zato se mi naj že sedaj naznanijo želje, oziroma se mi pošljejo risbe za klišeje. — Brunon Rotter, Maribor, Krekova 5.

Naše slike: Travniki in Jalovec z Mojstrovke. Zdaj, ko je otvorjena nova plezala tura na Mojstrovko, bo posečalo to znamenito razgledno goro dosti več pravih turistov. Vabil nas bo ne samo v daljavo nudeči se širni razgled, nego še bolj brezprimerno drzno oblikovani okoliš. Odtod do Jalovca se dviga iznad globoke Planice širna, strahovito razčlenjena, skoro navpična stena, ki kulminuje v Travniku (2379 m). Domačini imenujejo to široko gorsko steno: »Na Rezéh«. Ozadje zaključuje ponosni zasneženi Jalovec (2643 m), biser Julijskih Alp. — Slika je posneta z gornjega dela nove poti, ki nas privede iz Erjavčeve kočice na Vršiču v pičlih dveh urah preko severne stene na Mojstrovko (2332 m). Prvi na sliki vidni vrh je točka 2348 m, ki se naslanja na Travniki (dr. Tuma imenuje ta vrh Veliko Mojstrovko).

T.

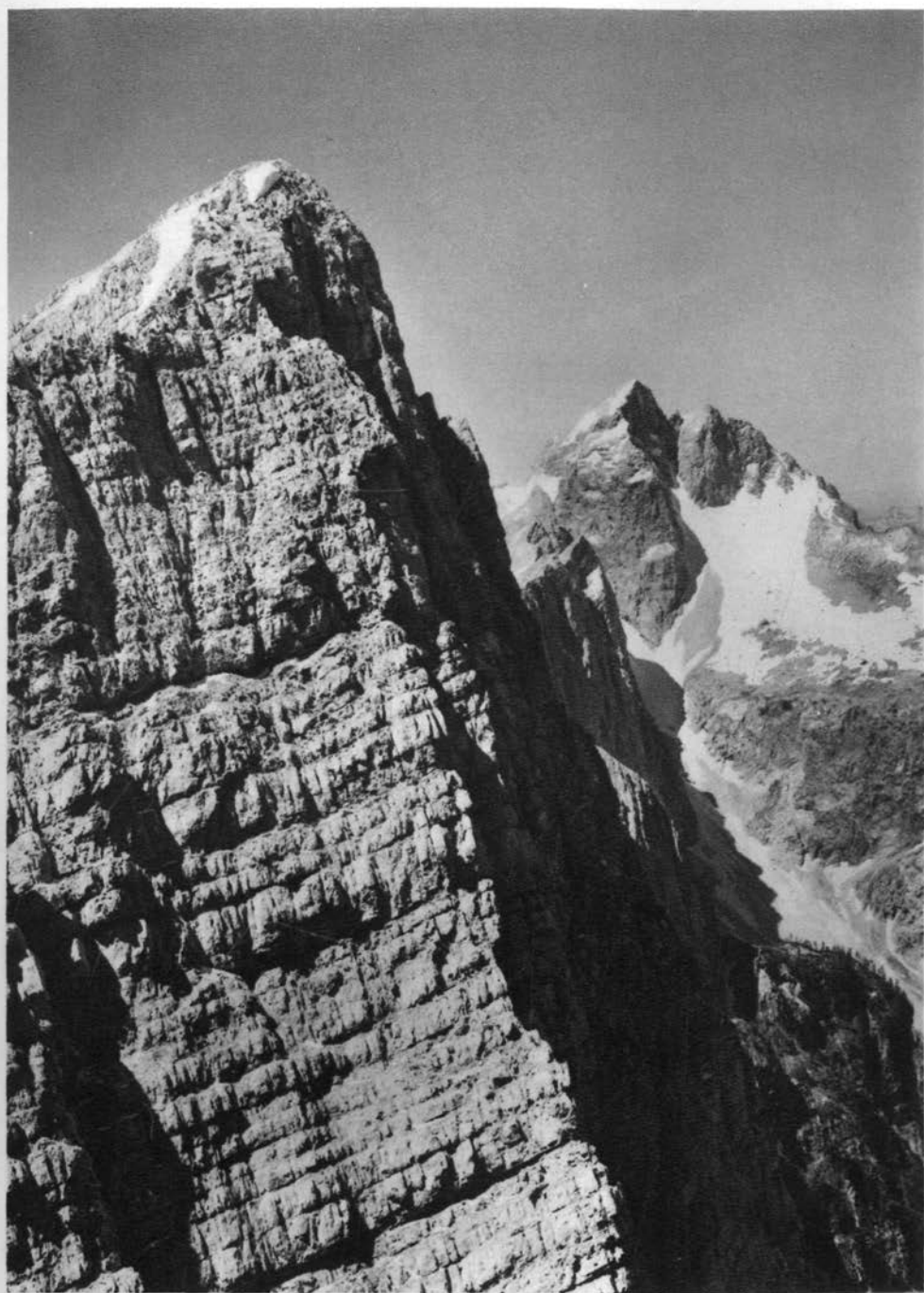
Vsebina: Janko Mlakar: Monte Rosa in Matterhorn (str. 121). — M. Kajzelj: Iz Martuljka po grebenih v Vrata (str. 124). — Dr. Jakob Prešeren: Od Sofije do Carigrada (str. 128). — Jožef Zazula: Še eno o Pleši in Peci (str. 132). — Dr. H. Tuma: Imenoslovje Julijskih Alp (str. 136). Obzor in društvene vesti: † Blaž Plaznik. Planinarsko Društvo Studentkinja u Beogradu (str. 140). Planinarsko Društvo u Bitolju. Mariborske podružnice SPD občni zbor (str. 141). Mežiške podružnice SPD občni zbor. Planinski koledar (str. 144). — Naše slike (na prilogi): Travniki in Jalovec z Mojstrovke.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naročja, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Travnik in Jalovec z Mojstrovke

Fot. dr. Stanko Tominšek